

Aanpassingen aan de wet op het vrijwilligerstatuut en de gevolgen voor vreemdelingen

- **Inleiding**

De huidige wet betreffende het vrijwilligerstatuut had als doel om een duidelijk kader te voorzien waarbinnen vrijwilligerswerk kon gebeuren en is daar in grote mate in geslaagd. Voor mensen van buitenlandse origine zou dit geregeld worden binnen art 9§2.

‘Onder de voorwaarden die de koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalt, zijn de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers en de uitvoeringsbesluiten ervan niet van toepassing op het vrijwilligerswerk.’

De basis van de redenering volgt ons algemeen pleidooi om vrijwilligerswerk los te koppelen van het arbeidsrecht. De voorwaarden waaronder het arbeidsrecht voor buitenlandse werknemers niet van toepassing is, zullen echter doorslaggevend zijn wie van buitenlandse origine wel vrijwilligerswerk doen en wie niet.

Door het schrappen van art 9§1 vrezen wij dat ook de voorwaarden in art 9§2 niet zullen worden ingevuld en we terugvallen op de oude regeling die onwerkbaar is.
Waarom?

- **Een te beperkte groep kan legaal aan vrijwilligerswerk doen**

In de oude wetgeving, die nog geldt tot 1 augustus 2006, gaat men er van uit dat vrijwilligerswerk onder de arbeidswetgeving valt. Hierdoor hebben vreemdelingen een arbeidskaart nodig om vrijwilligerswerk te verrichten. Door een contradictie in de wetgeving geeft deze arbeidskaart echter géén recht om vrijwilligerswerk te doen. Voor arbeidskaarten A en C bepalen de uitvoeringsbesluiten van de wet van 30/4/99 (artikel 3 KB 99) immers uitdrukkelijk dat ze enkel gelden voor arbeid in loondienst en een arbeidskaart B kan men slechts krijgen indien men een vooraf afgesloten arbeidsovereenkomst kan voorleggen. Hierdoor kan slechts een zeer kleine groep legaal aan vrijwilligerswerk doen. Namelijk enkel vreemdelingen die zijn vrijgesteld van arbeidskaart. Met ander woorden de personen met een onbeperkt verblijfsrecht in België of die huwen met een Belg of een EU-onderdaan.

- **Organisaties belanden ongewild in een grijze, illegale zone.**

Door de restrictieve wetgeving schakelen heel wat organisaties vreemdelingen in die strikt wettelijk geen vrijwilligerswerk mogen uitvoeren. Soms bewust, soms onbewust.

Momenteel werken deze organisaties ongewild in een situatie van illegaliteit. Nochtans gaat het om puur vrijwilligerswerk zoals vastgelegd in de nieuwe wetgeving.

Een duidelijk voorbeeld hiervan is voedselhulp. Om de voedselbedeling goed te kunnen organiseren doen ze beroep op hun cliënten waaronder ook mensen van buitenlandse origine. Zonder deze vrijwillige hulp kunnen zij niet functioneren. Het lijkt niet wenselijk dat deze organisaties in de illegaliteit worden gedrongen en bedreigd met de hoge boetes die gangbaar zijn in de arbeidswetgeving.

Een ander sprekend voorbeeld zijn de lokale opvang initiatieven (LOI's) voor asielzoekers in de gemeentes. Onder de huidige regelgeving kunnen deze asielzoekers geen vrijwilligerswerk doen. Veel OCMW's willen een nuttige dagbesteding aanbieden aan deze mensen via vrijwilligerswerk. Bepaalde OCMW's hadden ook projecten lopen met plaatselijke verenigingen, bejaardentehuizen, enz... Velen zijn nu reeds stopgezet omdat strikt genomen vrijwilligerswerk voor deze groep illegaal is. Een spijtige zaak zowel voor de asielzoeker als voor de samenleving. Deze projecten zijn net heel belangrijk voor de leefbaarheid van deze LOI's en zorgen voor een maatschappelijk draagvlak voor vluchtelingen. Daarbij komt dat deze personen perfect legaal in België zijn

Op die manier veroorzaken we een terughoudendheid bij organisaties naar mensen van buitenlandse origine in het algemeen. Zij krijgen te horen dat vreemdelingen geen vrijwilligerswerk mogen doen. Wanneer ze zich informeren bij ons kunnen wij op juridisch gronden toelichten dat slechts een heel beperkte groep vrijwilligerswerk mag doen.

We kunnen ook meegeven dat er bij ons weten geen veroordelingen zijn door de arbeidsinspectie van vrijwilligerswerk door vreemdelingen die strikt genomen geen vrijwilligerswerk mogen doen. (de soepelheid van de inspectiedienst waarvan ook sprake is bij de motivering voor het schrappen van art 9§1)

We kunnen de organisaties echter niet verzekeren dat men legaal werkt en nooit problemen zal krijgen. Wij begrijpen dat organisaties hierop afhaken en zich afsluiten voor personen van buitenlandse origine.

- **Concrete voorstellen**

Vanuit het Vlaams Minderhedencentrum zijn wij altijd voorstander geweest om geen extra voorwaarden op te sommen en het arbeidsrecht op buitenlandse werknemers volledig los te koppelen van het vrijwilligerswerk. We geloven dat het nieuwe kader duidelijk genoeg is voor de arbeidsinspectie om net zoals bij Belgische vrijwilligers het onderscheid te maken tussen een vrijwilliger en een betaalde werknemer.

We willen echter mee zoeken naar constructieve oplossingen om uit de huidige situatie te komen.

Voorstel 1: Vrijstelling van organisaties

De meest haalbare piste lijkt ons een vrijstelling van organisaties waarvan men op basis van hun activiteiten kan aannemen dat geen misbruik of zwartwerk zich zal voordoen. Dit gebeurt volgens ons best volgens twee pistes.

Ten eerste een nationale lijst van grote organisaties zoals Rode Kruis, jeugdbewegingen, OCMW's, enz....

Ten tweede een mogelijkheid om als lokale vzw bij de lokale overheden een vrijstelling te vragen om personen van buitenlandse origine in te schakelen binnen de vrijwilligerswerking.

We denken aan bejaardentehuizen, hulporganisaties die lokaal voedselbedelingen organiseren, enz... Hierbij zou de lokale overheid moeten oordelen of er op basis van de activiteiten van deze organisatie voldoende waarborgen zijn om zeker te zijn dat misbruiken en zwartwerk niet zullen plaats vinden.

Los van deze maatregelen willen wij erop wijzen dat een vrijstelling niet betekent dat de organisatie vrij is van controle door de arbeidsinspectie. Hier gelden dezelfde regels als alle andere organisaties.

Overwegingen pro

- Door deze maatregel zorg je vooral dat 90% van de organisaties legaal kunnen werken met personen van buitenlandse origine zonder dat ze zich moeten verdiepen in het vreemdelingenrecht om na te gaan of de persoon al dan niet vrijwilligerswerk mag doen. Voor de 10% die aan het plaatselijk wijkfeest deelnemen zullen we moeten rekenen op de soepelheid van de inspectie.
- Het kan met relatief weinig administratie. Men zou dit kunnen beperken tot een jaarlijkse aanvraag met een attest als bewijs uitgereikt door de federale overheid of een lokale overheid

Overwegingen contra

- Belangrijk is dat de lokale overheden deze extra opdracht willen opnemen en dat duidelijk is wie dit opneemt. Bijvoorbeeld het OCMW of het gemeentebestuur.
- Extra administratie voor organisaties.

Voorstel 2: Meldingsplicht van organisaties

In de Wet betreffende de rechten van vrijwilligers is reeds een controlesysteem georganiseerd tav uitkeringsgerechtigde werklozen. (art 13) Zij hebben een meldingsplicht tav hun werkloosheidsbureau (de RVA) die moet beslissen of zulk vrijwilligerswerk kan gedaan worden met behoud van de uitkering.

Naar analogie kan, in het nieuwe KB, een meldingsplicht voor vreemdelingen georganiseerd worden. Indien men weet waar en wanneer het vrijwilligerswerk plaats vindt kan men indien men het nodig acht een controle uitvoeren.

In dit systeem is de vrees voor verdoken zwartwerk ongegrond en hiermee de doelstelling van het KB bereikt.

Ook voor de Vlaamse administratie lijkt de meldingsplicht een goede piste. Naar analogie met de meldingsplicht voor bedrijven die werknemers in België detacheren

Om de drempel voor de vreemdeling zelf zo laag mogelijk te houden kiezen we ervoor om niet de persoon maar de verantwoordelijke organisatie de meldingsplicht te geven.

De organisatie geeft een algemene melding, waarin zij laten weten dat er onder hun vrijwilligers vreemdelingen werken en sturen hun organisatienota mee.

Aan wie moet men melden?

De arbeidsinspectie lijkt de meest aangewezen oplossing, het werkloosheidsbureau focust zich op ingeschreven werklozen, OCMW enkel op haar klanten.

Overwegingen pro

- Geeft effectief de mogelijkheid aan de arbeidsinspectie om gericht te controleren en zwartwerk tegen te gaan.
- Geeft de organisaties de kans om via de melding zich in regel te stellen met de wet

Overwegingen contra

- Veel organisaties zullen in de praktijk terughoudend zijn om te melden dat men met vreemdelingen werkt.
- Extra administratie voor organisaties.

Voorstel 3: Opsomming van statuten van vreemdelingen die vrijwilligerswerk mogen verrichten.

Men zou kunnen een opsomming maken van personen van buitenlandse origine die vrijwilligerswerk mogen verrichten. Bijvoorbeeld de personen die een arbeidskaart hebben en de personen die in de asielpprocedure zitten. Dit zijn twee groepen die perfect legaal in België verblijven en duidelijk kunnen worden afgelijnd.

Overwegingen pro

- Het is een stap voorwaarts bij de huidige situatie.
- Het komt de leefbaarheid ten goede in de opvangcentra en de LOI's.
- Schakelt de contradictie uit dat men hier mag werken maar geen vrijwilligerswerk mag verrichten.

Overwegingen contra

- Gewone organisaties lopen verloren in onze verblijfwetgeving en documenten. Men kan niet verwachten dat men iedere vrijwilliger gaat controleren op zijn statuut. Dit is niet de taak van een vrijwilligersorganisatie.
- Organisaties gaan geneigd zijn om zich heel terughoudend op stellen naar vrijwilligers van buitenlandse origine omdat men niet buiten de wet wil gaan.
- Veel organisaties zullen vrijwilligers hebben die wettelijk geen vrijwilligerswerk mogen doen maar zich er niet van bewust zijn.

• **Besluit**

Vlaanderen bruist van het verenigingsleven. Het is onverantwoord om in de huidige samenleving deze deur te sluiten voor personen van buitenlandse origine. Niet alleen voor de persoon in kwestie maar nog veel meer voor ons samenleven in onze buurten.

Een kant en klare oplossing bestaat er niet maar er kunnen zekere stappen vooruit gezet worden met de invoering van deze wet.